

Állásajánlatok 1991-ben?

A tanárképző főiskolákról kikerülő hallgatóknak elhelyezkedési gondjaik vannak. Továbbra sincs versenyszellem, amely lehetővé tenné, hogy legalább a jobb képességűek gyakorolhassák szakmájukat.

Ki a jobb képességű? Az, akinek jeles a bizonyítványa? Vagy az, aki remekel a tanítási gyakorlatokon? Vagy az, aki kutatásokat folytat? A kérdés meglehetősen összetett.

Jelenleg a tanárképzőkbe nincs olyan felvételi, amely azt hivatott eldönteni, alkalmas-e a jelentkező erre a pályára? Természetesen a főiskolai kereteken belül vannak tanítási gyakorlatok, ahol sok minden kiderülhet. Általában nem derül ki semmi. A mentorok nem vállalják a szelektálást. A tanszékek is kevés hallgatót kényszerítenek pályaelhagyásra. Az utolsó "hullási" alkalom az államvizsga. A döbbenet oka az, hogy tanárképző főiskolánkon az elmúlt évben nem volt államvizsga pedagógiából. Ez minősíti e tudomány mai helyzetét is, de a nagyobb baj az, hogy létének jogosságát kérdőjelezi meg.

Ha kézben a diploma, lehet jelentkezni a meghírdetett állásokba, többek között a főiskola hirdetőjén. Bárki pályázhat. Az iskolaigazgatók minden bizonnyal arra számítanak, "valaki" horogra akad. Ebben a számításban a "valaki" a problematikus. Lehet "valaki" szakmailag jó, de lehet rossz is.

Az országban már több évvel ezelőtt megkezdődött egyfajta verseny az általános iskolák között. Léteztek szakmai szempontból jó munkát végző iskolák, s voltak, vannak gyenge munkát végzők. A verseny az alternatív pedagógiák megjelenésével kibővíteni látszik. Szaporodnak a magánkezdeményezések. A helyi társadalom közvetlenül ellenőrizheti oktatási intézményeit. Az iskolavezetésnek az az érdeke, hogy magas színvonalon oktasson. Ha az iskolaigazgató csak "valaki"-t keres, akkor meglehetősen nagy kockázatot vállal.

Tételezük fel, hogy a menedzser típusú iskolaigazgató megjelenik a tanárképző főiskolán, és szakmailag jól képzett végzős hallgatót keres. Valószínűleg komoly akadályokba ütközik. A tanszékeken ugyanis nincs rangsorolás a hallgatók között. A jó menedzser hamar feltalálja magát, s megkeresi a jegyekben kifejeződő legjobbat. Lehet, hogy ez a biztos. A bizonyítvány mérce ugyan, de nem mindig takar valódi teljesítményeket. Menedzserünk tudja ezt, hiszen információi vannak arról, a kontraszelektált oktatói gárda egy része remekül megérteti magát a kontraszelektált hallgatóssággal.

Menedzserünk akkor jár el helyesen, ha a tanszék oktatóinak személyes javaslatait mérlegeli. Ezután érdemes megnézni a javasolt hallgatók szakdolgozatát, tudományos tevékenységét, iskolán kívüli munkáit. (Szakkollégium...) Ha ez is megjárja, menedzserünk csak nem biztosra mehet. Megteheti ajánlatát, amely szerződéskötést jelent, és nem kinevezést. A jó menedzser típusú igazgató próbatanításokon bizonyosodik meg választottja szakmai tudásáról.

Álom az álomban. Még nagyon kevés az olyan igazgató, aki egyben "üzletember" is. Tudom azt is, kevés a pénz a ma általános iskolájában ahhoz, hogy a legjobb szakembereket "vásárolja fel". Ennek ellenére úgy érzem, a helyi társadalom értelmes dolgokért hajlandó többet is áldozni.

A kulcskérdés továbbra is a felsőoktatás. Továbbra sincs szelektálás. Szakmailag képtelen hallgatók kerülnek ki onnan diplomával. Az igazi feyver a munkáltató kezé-

ben van. Itélkeznie kell a gyenge teljesítmények felett. Ha erre nem képes, akkor eredményessége megkérdőjeleződik.

Ma egy tanárképző főiskoláról kikerülő jól képzett diplomás legveszedelmesebb versenytársa a tanárképző főiskoláról kikerülő képzetlen diplomás. A szakképzettek nevében szoltam annak reményében, hogy a "menedzser típusú iskolaigazgatók" meg fognak keresni bennünket.

MAYER RUDOLF

Zsákutca vagy fejlesztő élettér?

A kérdés az iskolára vonatkozik. Angelo V. Boy és Gerald J. Pine könyve az Egyesült Államokban jelent meg*, széleskörű szakirodalmi áttekintéssel és önálló vizsgálatokkal igazolva, hogy az iskolák lépcsőfokain felfele haladó generációk nem fejlesztő élettérben, hanem átlagra szabott, és egyoldalúan értelmi képességekre építő keretek között nevelődnek. Ez pedig zsákutca, hiszen így nem válhatnak képessé az egészséges együttműködésre sem.

A könyv fejezetenkénti ismertetése helyett inkább azokat a tanulságokat és megoldási módokat válogattam össze, melyek a mi viszonyaink között leginkább felhasználhatók lehetnek. Belátható, hogy - a nagy társadalmi különbségek ellenére - a mi iskoláinkban is felmerül az általános gond: "az átlagos szolgáltatás", az átlagra irányuló oktatás. Azok a szülők, akik gyermekeik egyéni adottságait, tehetségét képesek megítélni, általában iskolán kívül kénytelenek ennek megfelelő foglalkoztatást keresni. Alig enyhít ezen néhány speciális vagy kísérleti iskola. Másoldalról közelítve azt is megállapíthatjuk, hogy a hátrányos környezetben felnövekvő gyermekek számára méginkább elégtelen az átlagra figyelő, mindenkit foglalkoztató, de igazán senkire sem figyelő iskola. Ők még az átlagot is nehezen érhetik el, közülük a tehetségesek csak igen ritkán emelkedhetnek ki. A címben kiélezett kérdés azért is elgondokodtató, mert tudjuk, hogy átlagos személyiség nem létezik. Mindenki sajátos bánásmódot igényel, de különösen a kisgyermek, aki éppen a számára kedvező élettérben bonthatja ki saját értékeit. Hogy erre nincs elég pénzünk?

Igaz, hiszen még a hozzánk viszonyítva gazdag országokban sem biztosítottak a feltételek. A szemléletbeli változás mégis jelentős. Talán a könyv néhány gondolatának felidézése is segítheti a hazánkban ismert "személyközpontú", differenciált oktatási metodikákra épülő iskolakoncepciók elterjesztését.

A pszichoszociális fejlődés és fejlesztés - a szerzők szerint - a gyermek életterében, viselkedésében ragadható meg. Minden szociális interakció ide sorolható, akár eredeti, akár következmény. Az együttes tevékenység közben kell megtalálnunk az egyén és mások között lejátszódó hatásfolyamatok okait és jellemzőit. Természetes, hogy az iskolai munka során is érdeklődésünk középpontjában áll a család, a szűkebb társadalmi környezet és a gyermektársadalom. Kulcskérdés tehát az együttléti színvonal, minősége.

A jó kapcsolatra tanítani kell a gyermekeket saját élményeikre támaszkodva, önálló törekvéseiket támogatva. Különösen fontos ez a pszichoszociális problémákkal küzdők

* Angelo V. Boy and Gerald J. Pine: Fostering psychosocial development in the classroom. Charles C. Thomas Publisher, 1988. Springfield, USA